

Pedagogisch beleidsplan

Kinderdagverblijf

De kaboutertjes

Datum: januari 2014

Inhoud:

Blz.

- Inleiding		4
- Hoofdstuk 1	Pedagogisch beleid	5
	Visie en de doelstelling	
	De ontwikkeling van het kind van 0 t/m 4 jaar	
	Sociale veiligheid	
- Hoofdstuk 2	Uitwerking van de opvoedingsdoelen	9
	Een gevoel van emotionele veiligheid bieden	
	De ontdekkingstocht naar zelfstandigheid en autonomie	
	De motorische ontwikkeling	
	De verstandelijke / cognitieve ontwikkeling	
	Gelegenheid geven tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties	
	Gelegenheid geven tot het ontwikkelen van sociale competenties	
- Hoofdstuk 3	Algemene middelen	15
	Groepsleiding en groepsindeling / groepsgrootte	
	Brengen en halen van de kinderen	
	Afspraken over extra dagen/ ruilen	
	Stoppen of verminderen van de opvang	
	Openingstijden en dagen	
	Wenprocedure	
	Dagindeling	
	Achterwachtregeling	
	Thema's	
- Hoofdstuk 4	De zorg voor de kinderen	20
	Voeding	
	Voedingsschema's / trakteren	
	Slapen bij het kinderdagverblijf	
	Protocollen	
	Hygiëne	
	Vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling	
	Slapen en rusten bij peuters	
	Medicijngebruik	
	4-ogen principe	
	Een ziek kind	
	Zorgkind	
	Observeren en Rapporteren	
	Protocollen	
	Veiligheid	

Hernieuwde versie Pedagogisch beleidsplan Kinderdagverblijf De kaboutertjes
Januari 2014

- Hoofdstuk 5	Samenwerking met de ouders / verzorgers	26
	De leidsters en haar collega's	
	Klachtenregeling	
	Oudercommissie	
	Verzekering	
	Meubilair	
	Speelgoed	
- Slotwoord		27

Inleiding:

Dit is het pedagogisch beleidsplan van Kinderdagverblijf De Kaboutertjes.

Hierin willen we laten zien hoe wij het pedagogisch beleid terug laten komen in ons dagelijks werk. De ouders / verzorgers kunnen lezen hoe bij ons kinderdagverblijf de dag eruit zal zien en wat de kinderen allemaal kunnen beleven. In dit beleidsplan is eveneens te lezen hoe we onze opvoedingsdoelen terug laten komen in de dagelijkse praktijk. Onze opvoedingsdoelen zijn:

- a. Het bieden van emotionele veiligheid
- b. Het kind de gelegenheid geven tot het ontwikkelen van zijn / haar persoonlijke competenties
- c. Het kind de gelegenheid geven tot het ontwikkelen van zijn / haar sociale competenties
- d. Het kind de kans bieden zich waarden en normen eigen te maken (socialisatie)

Waar vindt u ons kinderdagverblijf?

Kinderdagverblijf De kaboutertjes is gevestigd aan de
Groenstraat 76
6162 ER te Geleen
06-19630433

Kvk-nr: 58363173

Hoofdstuk 1: Pedagogisch beleid

Visie:

Door het kind naar een kinderdagverblijf te brengen kiest een ouder / verzorger voor opvang in een groep. Voor het kind betekent dit de dag of een deel ervan doorbrengen in een andere omgeving met andere mogelijkheden dan in de thuissituatie. Voor kinderen is het kinderdagverblijf een plek om andere kinderen te ontmoeten, elkaar te leren kennen, met elkaar te spelen, eten, slapen en rekening met elkaar te houden en ervaringen op te doen die anders zijn dan thuis.

De ruimte in het kinderdagverblijf is speciaal voor kinderen ingericht en biedt andere en vaak meer mogelijkheden om te spelen ten opzichte van de thuissituatie. Er wordt in het kinderdagverblijf heel gericht aandacht besteedt aan de individuele ontwikkeling van elk kind: taal, creativiteit, het oefenen van vaardigheden, het ontdekken van eigen mogelijkheden en het omgaan met regels en grenzen, het tonen van respect voor elkaar en zelfstandigheid. Hiermee biedt het kinderdagverblijf de ouders / verzorgers een verbreding van de thuissituatie aan. Hierdoor krijgen meer mensen dan alleen de ouders / verzorgers met het kind te maken. De ouders / verzorgers mogen dus van de leiding een zekere ondersteuning verwachten bij de opvoeding. Ondersteuning in de zin van betrokkenheid en indien er behoefte aan is, in het meedenken bij opvoedingsvragen. Denk hierbij aan diverse overlegvormen van beide kanten. Zowel de ouders / verzorgers als ook de leiding kan ondersteuning nodig hebben.

Ouders / verzorgers moeten erop kunnen vertrouwen dat tijdens hun afwezigheid hun kind(eren) goed verzorgd en begeleid worden, dat de ruimtes waarin ze verblijven aantrekkelijk, veilig en schoon zijn. Ze mogen erop vertrouwen dat er zorgvuldig met de kinderen wordt omgegaan, dat zij met vragen, opmerkingen of klachten ten alle tijden terecht kunnen en dat zij voldoende en goed geïnformeerd worden.

Een kind moet zich op zijn gemak voelen en zich kunnen ontplooien op een kinderdagverblijf. De opvang in een kinderdagverblijf betekent dus heel wat meer dan alleen maar gezellig bezig zijn met kinderen. Om een basis te leggen voor een pedagogisch beleid hebben we daarom enkele uitgangspunten geformuleerd. Samen zorgen deze uitgangspunten voor ons pedagogisch handelen en het leefklimaat binnen ons kinderdagverblijf.

Uitgangspunten:

- Ieder kind heeft recht op respect. Dit wil zeggen dat het serieus wordt genomen en kan rekenen op begrip en verdraagzaamheid.
- Ieder kind is uniek en dient als zodanig geaccepteerd en gewaardeerd te worden.
- De leiding zorgt ervoor dat elk kind zich veilig en vertrouwd voelt, dit is nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen. Het kind krijgt hierdoor zelfvertrouwen, dat weer leidt tot het verlangen en zoeken naar nieuwe uitdagingen en kansen (een nog grotere zelfstandigheid).
- Ieder kind heeft behoefte en recht op aandacht van een volwassene die in de behoeftes van het kind voorziet.
- Ieder kind heeft behoefte aan warmte, slaap, voeding, genegenheid en verzorging.
- Door het oefenen van de zelfredzaamheid groeit het zelfvertrouwen, maar lukt dit niet moet een kind ten alle tijden terug kunnen vallen op de volwassene (iemand die het begrijpt en de kans geeft om het opnieuw te proberen).

De doelstelling van Kinderdagverblijf

Het creëren van een zoveel mogelijk huiselijke sfeer waarin de kinderen zich veilig en vertrouwd voelen. Het scheppen van een verantwoorde opvoedingssituatie waarin ieder kind zich kan ontwikkelen tot een zelfstandig, evenwichtig en sociaal vaardig mens. Kinderen die respect hebben voor zichzelf en elkaar en de ruimte krijgen om hun gevoelens te uiten.

De ontwikkeling van het kind van 0 tot 4 jaar

Een pasgeboren baby is totaal afhankelijk van anderen, maar binnen 4 jaar kan het kind zich zelfstandig voortbewegen, leert het begrippen en regels, leert het spreken en samen met anderen te spelen en zichzelf aan- en uit te kleden. Het kind ontwikkelt zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Elk kind heeft zijn / haar eigen capaciteiten, intelligentie en temperament. Daarnaast speelt de thuissituatie waarin het kind opgroeit en de mensen waarmee het kind te maken heeft een hele belangrijke rol in hoe en waarop zich het kind ontwikkelt. In het kinderdagverblijf kan de leiding voor een zodanige sfeer in de groep zorgen dat het kind zich op zijn gemak voelt en zo de ontwikkeling van het kind positief beïnvloedt.

Ieder kind heeft in een positieve sfeer de behoefte en nieuwsgierigheid om zijn eigen vermogens te gebruiken en te vergroten. Het kind wil zaken en situaties onderzoeken en zich zo ontwikkelen tot een zelfstandig mens.

Een baby zwaait in eerste instantie ongericht met de handjes om uiteindelijk doelbewust naar voorwerpen te grijpen. De zintuiglijke ontwikkeling is in volle gang. Geluiden, kleuren en vormen zijn prikkels die uitnodigen tot onderzoek. Baby's zijn veelal bezig met het betasten en beproeven van voorwerpen, ze kijken en luisteren geboeid en reageren sterk op prikkels van buitenaf. Naarmate de baby ouder wordt en zich kruipend kan voortbewegen gaat hij / zij de omgeving nader ontdekken. Het kind krijgt een beginnend besef van oorzaak en gevolg.

De taalontwikkeling is een heel belangrijk onderdeel van de totale ontwikkeling, het is de belangrijkste communicatiemogelijkheid. Gevoelens, ervaringen, feiten en situaties benoemen en onder woorden brengen maakt begrippen en herinneringen mogelijk. De leefwereld wordt daardoor geordend en veilig. De leiding zorgt voor variatie in prikkels en weten de hoeveelheid ervan te doseren. Het spelmateriaal, de ruimte en inrichting zijn hierop gericht. Materialen om naar te kijken, te beluisteren en die uitnodigen tot bewegen, betasten en te beproeven. Kinderen worden regelmatig in de box of op een speelkleed gelegd, zowel op de buik als op de rug, om de spieren in de rug en de nek te ontwikkelen en om veilig te kunnen rollen. Het allermooiste speelgoed voor een baby is nog wel de mens. De stem, de ogen en het gezicht van de leidster spelen een belangrijke rol bij de taalverwerving. De leidster zal tijdens de verzorging kijken naar het kind. Door te reageren op de baby en de baby te laten reageren op de leidster, wordt het kind gestimuleerd tot communicatie. Praten tegen het kind en benoemen wat het kind ziet is bevorderend voor de taalontwikkeling. Lichamelijk contact is een spel voor de baby: knuffelen, aaien en wiegen zijn uitermate belangrijk voor het welzijn en de ontwikkeling. De leidster zal ingaan op uitingen en gevoelens zowel verbaal als non-verbaal, zodat de baby een gevoel van veiligheid en vertouwen ontwikkelt. Na verloop van tijd zal de baby onderscheid kunnen maken tussen bekenden en onbekenden en uiteindelijk een eenkennigheidfase ondergaan.

Maar de interesse in andere kinderen en personen zal ook toenemen. Ze gaan lachen en brabbelen naar elkaar. De leidster zal dit contact stimuleren door de baby's in elkaars nabijheid te brengen bijv. in een wipstoeltje. Als het kind kan lopen wordt de bereikbare omgeving een stuk groter en zal meer mogelijkheden bieden. Ieder kind heeft een grote behoefte aan beweging, wat ook zeer belangrijk is voor een kind. Het ontwikkelt zicht al spelende verder door het vastpakken van voorwerpen. Het kind zal steeds gedetailleerder dingen zien, horen, proeven en voelen. Langzaamaan leert het kind kleuren, maten, vormen en begrippen. Hij / zij kan zich een voorstelling maken van bepaalde zaken, maakt plannetjes en voert ze uit.

Vanaf het derde levensjaar wordt het hoe en waarom van dingen erg belangrijk in de wereld van het kind. De fantasie ontwikkelt zich zo dat werkelijkheid en fantasie wel eens worden verward. De dromes begrijpt veel meer dan hij kan zeggen met woorden. Het zelfbewustzijn groeit en het "ik besef" wordt ontwikkeld. Het kind vindt het moeilijk om "nee" te accepteren, het kan opstandig worden. Hij / zij heeft deze fase nodig om een zelfbesef en wilskracht te ontwikkelen en zijn / haar eigen grenzen te ervaren. Wanneer dan ook het "jij besef" ontstaat leert het kind geleidelijk aan rekening te houden met anderen omdat hij / zij zich gaat realiseren dat anderen ook behoeften hebben. De meeste peuters kunnen vanaf drie jaar redelijk verwoorden wat hij / zij willen en kunnen. Het contact met de groepsgenootjes groeit, de zelfstandigheid en de onafhankelijkheid worden groter. De kinderen krijgen voldoende ruimte en gelegenheid geboden om zowel binnen als buiten hun grove motoriek te ontwikkelen. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan de fijne motoriek door het aanbieden van bepaald materiaal. Zo is het vasthouden van een potloodje of een kinderschaartje, het verven met de handen of een kwastje en het spelen met klei of zand bevorderlijk voor de motoriek. De kinderen leren het verloop van de dag kennen door de vaste dagindeling, ze leren de regels te begrijpen, de leidsters zullen vragen van de kinderen naar "hoe" en "waarom" zoveel mogelijk duidelijk beantwoorden. Daardoor leren de kinderen situaties en de wereld om zich heen kennen en begrijpen.. Het houden van gesprekjes, vertellen, voorlezen, boekjes bekijken en liedjes zingen behoort tot de dagelijkse bezigheden van de leiding. Omdat kinderen veel leren door imitatie wordt door de leiding in correcte en duidelijk begrijpbare taal gesproken. Verkeerd uitgesproken woorden worden op een speelse manier verbeterd. De dromesen beleven veel plezier aan elkaars aanwezigheid, maar spelen voornamelijk voor zichzelf. De leiding stimuleert dit plezier in samenzijn door bijvoorbeeld aan tafel samen liedjes te zingen voor het eten. Wanneer ook het "jij besef" ontstaat kan het spelen zich ontwikkelen van naast elkaar tot met elkaar. De kinderen gaan nu meer aan de slag met hun fantasie en hun spel wordt ingewikkelder en krijgt steeds meer een bedoeling. De behoefte aan een vertrouwde leidster schuift meer en meer naar de achtergrond. Echter de wetenschap dat zij op de achtergrond aanwezig is en beschikbaar is wanneer dit nodig is, geeft het kind voldoende vertrouwen om zelfstandig te spelen en te ondernemen. Ze worden gestimuleerd en gerespecteerd in hun zelfstandigheid, maar vergeten niet dat zij ook behoefte hebben aan een knuffel of een aai over de bol. Naast het vrije spel wat zeer belangrijk en waar dagelijks tijd en ruimte voor is, worden er in de groep gerichte activiteiten ondernomen. Vaak met een doel zoals kennismaking met materiaal, iets maken of samenwerking. De leiding weet welke activiteiten aansluiten bij het ontwikkelingsniveau, de interesse en de mogelijkheden van het kind. Het kind is een individu en heeft behoefte aan de momenten van alleen zijn en momenten van samenzijn. Die gelegenheid krijgen ze voldoende.

Een kind wordt niet gedwongen om deel te nemen aan een bepaalde activiteit, de leiding kan het kind wel aanmoedigen tot deelname aan het spel of de activiteit en het daarbij ondersteunen. De leiding zal het kind ondersteunen door het te helpen het zelf te doen of het samen nog eens te proberen.

Sociale veiligheid

Wij vinden het erg belangrijk in de groep een sfeer te creëren van veiligheid en vertrouwen. Elk kind mag er zijn en hoort erbij. We proberen het "samen spelen" te stimuleren door gezamenlijke activiteiten te ondernemen zoals met z'n allen naar buiten te gaan. Maar ook doen we activiteiten met maar een paar kinderen tegelijk, zoals verven, een spelletje, een kleine wandeling maken. Het is fijn je even speciaal te voelen. Tijdens rustige momenten dat we aan tafel zitten, komen er bij de kinderen hele gesprekken los, we letten er dan op dat iedereen die wat wil vertellen ook die kans krijgt en dat de kinderen luisteren naar elkaar. Verlegen kinderen proberen we aan te moedigen door wat vragen te stellen en ze zo bij het gesprek te betrekken. Verder stimuleren we de kinderen bijv. om samen een toren te bouwen of met de treinbaan te spelen. De kinderen mogen samen spelen, maar wil een kind even alleen spelen is er ook de mogelijkheid en ruimte voor.

Hoofdstuk 2: Uitwerking van de opvoedingsdoelen

Een gevoel van emotionele veiligheid bieden

Een veilige en geborgen omgeving.

Om kinderen de mogelijkheid te geven zich optimaal te ontwikkelen is het belangrijk dat zij zich op hun gemak voelen. Het aanbieden van een veilige omgeving doen we door er op toe te zien dat er geen gevaarlijke situaties ontstaan. Een gevoel van veiligheid bieden we ook door:

- Een vast dagritme te volgen. Deze regelmaat biedt structuur en houvast.
- Veel te praten tegen en met de kinderen. We proberen de emoties van de kinderen te verwoorden zodat ze zich begrepen voelen.
- Als groepsleiding ervoor te zorgen dat we een klimaat creëren waarin het kind zich veilig en prettig voelt.
- Naar kinderen toe duidelijke grenzen aan te geven, kinderen troosten als ze verdrietig zijn en empathisch en sensitief reageren.
- Als we een kind aanspreken doen wij dit zoveel mogelijk op ooghoogte zodat er contact ontstaat en het kind zich in de positie voelt om te reageren.
- Zoveel mogelijk vaste gezichten (pedagogisch medewerksters) op de groep.
- Te zoeken naar een middenweg tussen streven naar zelfstandigheid en de mogelijkheid bieden tot afhankelijkheid. Een kind moet een besef ontwikkelen dat hij / zij niet alles alleen hoeft te doen, maar dat er mensen zijn die hem / haar willen helpen. Een pedagogisch medewerkster moet rekening houden met de mogelijkheden van een kind en de situatie waarin het kind zich bevindt.
- Aandachtig naar de kinderen te luisteren.
- De groep door middel van versieringen een prettige uitstraling te geven.
- Geduldig te zijn en de kinderen aandacht te geven.

Gelegenheid geven tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties

Dit gaat over het vertrouwen in eigen kunnen: "wie ben ik en wat kan ik al?" Kinderen mogen zich ontwikkelen in hun eigen tempo; ze mogen zichzelf zijn.

De ontwikkeling wordt stapje voor stapje gestimuleerd. De zelfstandigheid stimuleren gebeurt door bijvoorbeeld het zelf vast laten houden van de fles of het proberen te drinken uit een open beker en zelf brood leren eten. De kinderen worden gestimuleerd in het doen van activiteiten zoals omrollen, zitten, lopen, praten, zingen, puzzelen, tekenen en knutselen. Het wordt steeds een stapje moeilijker. Ze krijgen iedere keer complimenten, zodat ze trots zijn op zichzelf en zekerder worden. Er worden nooit te hoge eisen gesteld. De stapjes worden aangepast aan de mogelijkheden van het individuele kind. Voor een gezonde ontwikkeling is het belangrijk dat een kind een positief zelfbeeld heeft.

De leiding heeft hier een rol in. Zij helpen de kinderen te ontdekken wie ze zijn en wat ze al kunnen. We beginnen hier al mee bij de allerkleinsten. Baby's hebben hulp nodig om alle prikkels te verwerken. De leidster kijkt goed wat de baby waarneemt en wat de reactie is. Ze praat tegen het kind en verteld wat ze gaat doen.

Ze benoemt de emoties van het kind. Zo helpt ze de baby de wereld te begrijpen en voelt het zich begrepen. Ook is het belangrijk goed te reageren op de behoeftes van de baby: wanneer een baby gefrustreerd raakt doordat het zelf niet om kan rollen, geeft de leidster hem / haar een klein zetje zodat het lukt, en complimenteert de baby uitvoerig. Op deze manier wordt de frustratie omgezet in een positief gevoel en heeft de baby bij de volgende poging weer genoeg vertrouwen om het nog een keer te proberen.

De dreumes wil meer dan hij kan. Ze zoeken grenzen en regels op en ontdekken vaak op een fysieke manier wat ze kunnen. In plaats van het telkens corrigeren van de dreumes is het belangrijk om vooral complimenten te geven als het goed gaat. Door te herhalen maakt de dreumes zich vaardigheden eigen. Als je net hebt leren klimmen, dan is dat voor de komende dagen een geweldige activiteit. Wanneer de dreumes zelf ergens op kan klimmen, maar het is niet veilig, dan laat de leidster zien hoe het veiliger kan en doet het samen met de dreumes. Op deze manier wordt een positieve ervaring gekoppeld aan het zelf iets kunnen op een veilige manier en ontwikkelt het kind zijn zelfvertrouwen.

De peuter ontwikkelt een goed zelfbeeld als het positieve ervaringen opdoet. Er is dan ook veel gevarieerd en uitdagend speelmateriaal aanwezig waarmee het kind de wereld en zijn / haar eigen talenten en belangstelling kan ontdekken. De leiding begeleidt de kinderen in hun ontwikkeling. Wanneer een peuter bijvoorbeeld knoeit met het drinken, wordt door de leidster aangegeven dat het niet erg is en mag de peuter zelf een doekje pakken om het op te ruimen. Zo leert de peuter dat het iets zelf kan en dat het niet erg is als er iets mis gaat. Peuters vinden het geweldig om mee te helpen, zo voelen ze zich belangrijk. Ook bevorderen we zo de zelfredzaamheid.

De leiding houdt rekening met de emoties van kinderen. We signaleren, benoemen en behandelen emoties. De leidsters praten tegen de kinderen en benoemen wat in de omgeving het gedrag kan beïnvloeden. Op deze manier wordt het kind op zijn / haar gemak gesteld, voelt het zich erkent en serieus genomen en leert het om met zijn / haar gevoelens om te gaan. Voor het zelfbeeld van het kind is het essentieel dat het zich gewaardeerd voelt. De leiding doet dit door positieve individuele aandacht te geven aan elk kind. 's Ochtends bij het binnenkomen wordt elk kind begroet, tijdens het spelen worden complimentjes gegeven, kinderen worden af en toe lekker even geknuffeld, etc. Bij Kinderdagverblijf De Kaboutertjes is spelen en leren erg belangrijk. Voor het ontwikkelen van de persoonlijke competenties is bewegen heel belangrijk, net als muziek maken en creatief bezig zijn. Dansen, zingen, fietsen, klimmen, voorlezen en creatieve activiteiten wisselen elkaar af.

Kinderen leren door deze activiteiten hun eigen talenten kennen en ontwikkelen.

Het aanleren van competenties gebeurt dus niet alleen verbaal maar vooral door dingen te doen en te ervaren. We bieden leeftijdsgerichte activiteiten waarbij de grenzen steeds verlegd worden. Wanneer het dan lukt, voelen kinderen zich trots en dit draagt bij aan een positief zelfbeeld.

De ontdekkingstocht naar zelfstandigheid en autonomie

De reis die kinderen maken om zelfstandig te worden is spannend en lang. Wij als kinderdagverblijf maken een belangrijk deel mee van deze reis. We stimuleren de zelfstandigheid zo veel mogelijk. Dit maakt de kinderen trots en geeft ze zelfvertrouwen. Met de start die we kinderen mee willen geven hopen we ze voor te bereiden op de basisschool

en er mede voor te zorgen dat ze zich zeker voelen over hetgeen ze al kunnen. Het begeleiden van kinderen in hun ontdekkingstocht naar zelfstandigheid doen we op de volgende manieren:

- We helpen de kleintjes met uitkleden maar beginnen al op jonge leeftijd met het motiveren van de kinderen om zelf een kledingstuk uit te trekken. Dit begint met sokken of de broek en breid zich uit naar het volledig zelfstandig uitkleden. Als kinderen ouder worden wordt ook het aankleden gestimuleerd.
- Ook proberen we de grotere kinderen te stimuleren om zelf hun schoenen aan te trekken en jassen dicht te maken.
- We laten kinderen zelf speelgoed of boekjes uit de kast pakken of laten ze kiezen waar ze willen spelen.

De motorische ontwikkeling

De hele dag door zijn kinderen bezig met het ontwikkelen van hun motoriek. Deze ontwikkeling zit in de gewone dagelijkse bezigheden maar wordt ook door de leiding extra gestimuleerd. Het stimuleren van de fijne motoriek gebeurt bijvoorbeeld aan tafel tijdens knutselactiviteiten, denk aan knippen en propjes maken. Kinderen worden al vanaf baby gestimuleerd om zelfstandig stukjes brood te pakken of hun beker vast te houden. Ook wordt er veel getekend. Het vasthouden van een krijtje of potlood helpt de kinderen met het ontwikkelen van de penguip.

Het ontwikkelen van de grove motoriek gebeurt voornamelijk door rennen, klimmen, springen, dansen en gymnastiek. Ook het buiten spelen met fietsen, auto's en tractoren stimuleert de grove motoriek. Als een leidster merkt dat de motorische ontwikkeling van een kind achter loopt bij andere kinderen, dan zal zij dit bespreken met collega's. Is het meerdere leidsters opgevallen, dan wordt er gekeken naar wie en op welke manier wij hierover met de ouders / verzorgers contact over opnemen. Uiteraard gebeurt dit zonder het kind erbij en in een aparte ruimte. De leiding zal het kind gerichte activiteiten aanbieden om het kind te helpen om verder te komen.

De verstandelijke/cognitieve ontwikkeling.

Het stimuleren van de verstandelijke ontwikkeling is een belangrijk onderdeel in de ontwikkeling van een kind. Bij Kinderdagverblijf De kaboutertjes besteden we hier dan ook veel aandacht aan. Dit doen we onder meer door ons activiteitsaanbod. Regelmatig kijken we kritisch naar de activiteiten en ons speelgoedaanbod en bespreken wat we willen veranderen. We stimuleren de verstandelijke ontwikkeling op de volgende manieren.

- We bieden speelgoed aan dat uitdagend is en is afgestemd op de leeftijd van de kinderen.
- We bieden veel verschillende soorten activiteiten aan.
- We werken met thema's.
- De leiding verplaatst zich in de belevingswereld van het kind en gaat daar in mee.

- De leiding stimuleert de taal ontwikkeling door te benoemen, vragen te stellen en antwoorden te geven. Met taal leert het kind inzicht te krijgen in de wereld. Bijvoorbeeld door het kind de mogelijkheid te geven om vragen te stellen zoals: "

Hoe komt het water uit de kraan?" Of "Waarom heb ik geen broertje?" en door hier serieus op in te gaan, leert het kind de wereld te begrijpen.

Tempo

Kinderen ontwikkelen zich in hun eigen tempo. De een is vooral gericht op zijn of haar motorische ontwikkeling terwijl de ander een enorme taalontwikkeling doormaakt. We stimuleren kinderen zonder daarbij te hoge verwachtingen te hebben en respecteren het tempo dat door het kind wordt aangegeven.

Activiteiten

Om kinderen te prikkelen de wereld te gaan ontdekken, bieden wij ze activiteiten aan en richten we de ruimtes zo in dat deze uitnodigen om te gaan spelen. Bij het organiseren van de activiteiten houdt de leiding rekening met onze opvoedingsdoelen en laten ze de volgende aspecten aan bod komen om de ontwikkeling te prikkelen:

- Taal
- Fijne motoriek
- Grove motoriek
- Beweging/energie kwijt raken
- Creativiteit
- Fantasie/rollenspel
- Muziek
- Sociale vaardigheden

Buiten spelen

Er wordt zoveel mogelijk buiten gespeeld, ook in het najaar en in de winter. De peuters gaan in principe elke dag buiten spelen. De kinderen kunnen vrij spelen of er worden gerichte activiteiten georganiseerd door de leiding, bijvoorbeeld: verstoppertje, kringspelletjes of balspelen.

Gelegenheid geven tot het ontwikkelen van sociale competenties.

Sociale vaardigheden zijn belangrijk. Kinderen die sociaal vaardig zijn, zijn stabiel, voelen zich beter en hebben meer vriendjes. Bij Kinderdagverblijf De kaboutertjes leren de kinderen betrokken te zijn bij elkaar. Ze maken deel uit van een groep. Het kinderdagverblijf is een veilige omgeving om te leren hoe je omgaat met anderen. De kinderen zitten in een groep en ontwikkelen naast het sterke "ik"-gevoel dat bij de leeftijd tot 4 jaar past, ook een sterk "wij"-gevoel.

Ook voor de sociale competentie is het belangrijk om sport, muziek en creatieve activiteiten aan te bieden. Kinderen doen iets samen en maken plezier. Ze leren spelenderwijs (spel)regels en ondervinden dat het leuk is om samen te werken. Ze komen om te spelen en samen op onderzoek te gaan. Al heel jong hebben kinderen met elkaar een sociaal leven, met leuke en minder plezierige kanten. Jonge kinderen zoeken elkaars gezelschap op, maken vrienden en hebben af en toe conflicten. Ze dagen elkaar uit

en leren door naar elkaar te kijken en imiteren. Andere kinderen kunnen ook het spel blokkeren door speelgoed af te pakken, zo leren de kinderen conflicten op te lossen.

Het stimuleren van de sociale ontwikkeling:

- Meerdere malen per dag gaan de kinderen samen met de leiding aan tafel. Leidsters doen dan met de kinderen een gezamenlijke activiteit zoals zingen, voorlezen, spelletjes, puzzelen of een groepsgesprek.
- Tijdens de dagelijkse maaltijden vinden we het belangrijk om het sociale gevoelsleven van kinderen te helpen ontwikkelen door ze bewust te maken van de omgang met elkaar. Dit doen we door middel van het doorgeven van bijvoorbeeld de stukjes fruit en het aan elkaar vragen van de etenswaren die op tafel staan. Dit proces wordt waar nodig begeleidt door de leidsters.
- We vinden het belangrijk dat er tijdens de maaltijd een ontspannen en prettige sfeer is. We merken dat kinderen hierin contact zoeken met elkaar en dat er op informele wijze een groepsgesprek kan ontstaan.
- We doen soms activiteiten met de hele groep maar er zijn ook momenten waarop we de groep op splitsen in kleine groepjes. Op deze manier laten we de kinderen dan spelen of een activiteit doen. In kleiner groepsverband komen kinderen sneller aan de beurt en kunnen zichzelf makkelijker profileren. Deze groepjes kunnen bestaan uit vriendjes / vriendinnetjes maar ook uit kinderen die minder contact met elkaar hebben. Hiermee leren we kinderen met iedereen contact te hebben. Vaak verbetert hierdoor de omgang tussen kinderen en dat bevordert de algemene sfeer in de groep.
- We leren de kinderen rekening met elkaar te houden en bijvoorbeeld op elkaar te wachten. Dit kan zijn voor het eten of bij het naar buiten te gaan. We eten pas als iedereen een bordje met een boterham heeft en gaan pas naar buiten als iedereen zijn jas en schoentjes aan heeft. Dit doen wij om het groepsgevoel te versterken en zo de sociale ontwikkeling te stimuleren. De kinderen voelen zich bij elkaar betrokken. Door kinderen zelf hun conflicten op te laten lossen en onderling een compromis te laten sluiten proberen we de kinderen sociale vaardigheden te leren. Als de situatie er om vraagt wordt dit proces begeleidt door de leiding. Zij kunnen de kinderen helpen om het conflict op te lossen en hen daarmee de vaardigheden aanleren om dit in de toekomst makkelijker zelf te kunnen.
- Als we merken dat een kind iets nog niet kan, vragen we de andere kinderen om te helpen. Bijvoorbeeld om een deur te openen, het pakken / aantrekken van kleding, het losmaken van knopen en het maken van puzzels. Door kinderen elkaar te laten helpen leren zij op een sociale manier de zelfstandigheid te ontwikkelen.

De kans om zich waarden en normen eigen te maken, socialisatie:

Waarden en normen, waardering en respect.

Alle leidsters hebben hun eigen individuele waarden en normen, deze zijn op veel punten gelijk maar er zijn ook verschillen. Op het kinderdagverblijf proberen we kinderen zoveel mogelijk gezamenlijke waarden en normen mee te geven. Deze zijn geformuleerd door gezamenlijk overleg en met elkaar te kijken welke waarden en normen algemeen geaccepteerd en belangrijk zijn. We zijn van mening dat het voor kinderen belangrijk is om het goede voorbeeld te krijgen, dit houdt in dat wij dat ook proberen te geven.

- De leidsters hebben een belangrijke voorbeeldfunctie.
- We vinden het belangrijk om bij binnenkomst en vertrek elkaar te groeten.
- Wij wassen onze handen voor het eten en na het verschonen. Ook de kinderen

wassen hun handjes voor het eten, onder begeleiding van de leiding. De grotere kinderen kunnen zelf aan het verlaagde wasbakje hun handen wassen.

- Regelmatig wordt de groep opgeruimd, meestal gebeurt dit voor de maaltijd. We betrekken de kinderen dagelijks bij het opruimen.
- Aan tafel wordt er netjes gegeten en vertellen we kinderen dat het niet netjes is om met volle mond te praten, zodra je mond leeg is mag je wel praten aan tafel.
- We leren kinderen een hand voor de mond te houden als ze niezen of hoesten.
- Wanneer een kind iets wil, dan leren we het om daar rustig om te vragen.
- We leren kinderen om elkaar uit te laten praten en te luisteren naar wat de ander zegt.
- We leren kinderen dat ze geen spullen van elkaar mogen afpakken. Als dit wel gebeurt, helpen we het kind om bijvoorbeeld het stuk speelgoed weer terug te geven. Belangrijk hierbij is dat we benoemen wat er gebeurt en wat dat met de ander doet. Vervolgens proberen we een oplossing te vinden. Afhankelijk van de leeftijd wordt het kind gestimuleerd om samen met de ander een oplossing te bedenken. Vaak is een goede oplossing om het kind te beloven dat hij of zij er later mee mag spelen maar ook samen een ander stuk speelgoed uitzoeken kan goed helpen.
- We leren de kinderen al van kleins af aan om behulpzaam naar elkaar toe te zijn. Zo leren we ze speentjes aan de baby's te geven, kleine kinderen te aaien en lief te zijn voor elkaar.
- Door aan ouders / verzorgers te vragen een duidelijk afscheid te nemen en niet weg te gaan als het kind even de andere kant op kijkt geven we de kinderen gelegenheid tot afscheid nemen. Tijdens het afscheid vertellen we wat er gaat gebeuren en dat de ouder / verzorger weer terug komt. Als het kind moet huilen wordt het door de leidster getroost. Dit kan zijn door een knuffel, even op schoot, een speen of afgeleid worden met speelgoed. Tijdens het afscheid worden de gevoelens van het kind niet genegeerd en mag het kind best huilen. Door de gevoelens van het kind te benoemen en ze niet te negeren voelt het kind zich veilig en gewaardeerd.
- We zijn van mening dat grenzen erg belangrijk zijn voor kinderen. Grenzen geven duidelijkheid en ook veiligheid. We benaderen kinderen zoveel mogelijk op dezelfde (natuurlijk op leeftijd gericht) manier. Zo spreken wij de jongste kinderen kort en duidelijk toe en gebruiken daarbij stem nuances en mimiek. We herhalen vaak dezelfde methode om een kind duidelijk te maken dat bepaald gedrag niet wenselijk is. Dit kan door een kind even apart te zetten en kort duidelijk toe te spreken, het hangt van de leeftijd af hoe lang dit duurt. We spreken kinderen altijd persoonlijk aan, dit betekent dat we niet door de ruimte heen naar een kind roepen maar naar het kind toe lopen en zo veel mogelijk op ooghoogte met het kind communiceren.
- Goed gedrag wordt beloond en geprezen, minder wenselijk gedrag corrigeren we op een zo positief mogelijke manier. Soms kiezen we ervoor om niet wenselijk gedrag van kinderen te negeren, hierdoor is het soms mogelijk om een patroon te doorbreken. Mocht een kind in een bepaalde periode negatieve aandacht vragen dan

leiden we het kind af met een activiteit of een stuk speelgoed en gaan niet steeds het negatieve gedrag benoemen. Door positieve dingen duidelijk te blijven benoemen hopen we het kind weer tot positief gedrag te kunnen aanzetten.

Hoofdstuk 3: Algemene middelen

Groepsleiding en groepsindeling.

Kinderdagverblijf De kaboutertjes bestaat uit 1 groep met 10 kinderen. Op een dag komen er maximaal 10 kinderen. Momenteel is er 1 gediplomeerde pedagogisch medewerker en de directrice aanwezig. Zodra de kindaantallen oplopen zullen er meer gediplomeerde krachten worden aangetrokken om het team te versterken. De inzet van het aantal leidsters wordt bepaald aan de hand van de leidster / kindratio (Wij gebruiken hierbij de website www.1ratio.nl). Alle medewerkers van Kinderdagverblijf De kaboutertjes zijn in het bezit van een door de CAO Kinderopvang vastgestelde opleiding gericht op sociaal pedagogisch werk / kinderverzorging op MBO niveau (bijvoorbeeld SPW3-4). Alle gediplomeerde medewerkers zijn in het bezit van een EHBO diploma e/o BHV opleiding waarvoor zij elk jaar op herhaling gaan. Daarnaast willen wij graag werken met stagiaires, om ook hun de gelegenheid te geven te proeven aan het vak van kinderopvang en zich hierin te ontwikkelen. Stagiaires die stage lopen bij ons verrichten alle handelingen onder begeleiding van de werkbegeleider op de groep en vallen onder de eindverantwoordelijkheid van de gediplomeerde praktijkopleider. Stagiaires staan altijd boventallig. In de vakantieperiode zijn er soms maar heel weinig kinderen. Ook pedagogisch medewerkers gaan in deze periode vaak op vakantie. Ten allen tijde moeten wij ons houden aan het kind / leidster-ratio zoals beschreven in het convenant kinderopvang.

Binnenruimte:

De inrichting van de ruimte speelt een belangrijke rol in het stimuleren van de zelfstandigheid. Het kind moet uitgedaagd worden om op ontdekkingsreis te gaan. Er zijn verschillende hoekjes waar kinderen lekker kunnen spelen. Spelmateriaal wordt voor een deel op kindhoogte gezet. Ander speelgoed mag wat hoger staan mag altijd gevraagd worden. De leiding biedt ook verschillend speelgoed aan. er is in de ruimte voldoende en verantwoord spel- en ontwikkelingsmateriaal, dat bij de leeftijd van het kind past.

Buitenruimte:

Wij hebben een riante beklinterde tuin, die volop mogelijkheden biedt om te klimmen, klauteren, fietsen en rennen. Er is een afgedekte zandbak, waarin de kinderen kunnen spelen en ervaren hoe het is om zand in je handen te hebben en door je vingers te laten glippen. In de zomer is er de mogelijkheid tot het bieden van verkoeling in de vorm van het opzetten van een zwembadje (uiteraard altijd met leiding erbij) of een sproeier, zodat de kinderen door de waterstralen kunnen lopen.

Brengen en halen van de kinderen.

In ons kinderdagverblijf hanteren wij geen vaste breng- en haaltijden. Wij vinden het namelijk belangrijk dat ouders / verzorgers die in diensten werken ook de gelegenheid

gesteld moeten worden om hun kind te brengen en halen wanneer het hun het beste uitkomt (uiteraard binnen de openingstijden). Doordat wij kiezen voor deze manier van flexibele opvang geven we velen de mogelijkheid gebruik te maken van deze vorm van opvang voor hun kind(eren). Wij willen buiten deze flexibele manier van opvang ook een uurprijs gaan hanteren, zodat ouders / verzorgers betalen voor de daadwerkelijke opvanguren.

Afspraken over extra dagen en ruilen

Als een ouder/verzorger een extra dag of dagdeel wilt afnemen, dan is dat mogelijk als er plaats is. Dit dient dan schriftelijk vastgelegd te worden. Ruilen van een of meerdere dagdelen kan als ouders bijvoorbeeld incidenteel op hun vaste dag vrij zijn en op een andere dag moeten/willen werken.

- De algemeen erkende feestdagen kunnen niet worden geruild.
- Ruilen van een dagdeel kan binnen 2 opvangweken.
- Ruilen kan alleen als het aantal kinderen en pedagogisch medewerkers met elkaar in overeenstemming is.

De leidinggevende of pedagogisch medewerker zal het ruilverzoek bekijken en afhankelijk van bovenstaande afspraken wel of niet honoreren. Is het ruilen niet mogelijk, om wat voor reden dan ook, dan vervalt het recht op ruilen na afloop van de ruiltermijn. Er kan dus niet "gespaard" worden"

Bij ziekte bestaat niet de mogelijkheid om de dagen/dagdelen op een later tijdstip in te halen.

Stoppen of verminderen van de kinderopvang

Wanneer de ouder/verzorger wilt stoppen met de opvang, dan geldt hiervoor een opzegtermijn van 2 maanden.

Wanneer de ouder/verzorger de opvang wilt verminderen, dan geldt hiervoor een opzegtermijn van 1 maand.

Wanneer de ouder/verzorger stopt met de opvang, geeft ons dat het recht om op die dag (dagdeel) weer opvang aan anderen aan te bieden.

Openingstijden en dagen

Ons Kinderdagverblijf is in principe elke werkdag geopend van 07.00 uur tot 18.00 uur (tot 18.30 op aanvraag)

Echter zijn wij op onderstaande dagen gesloten:

Nieuwjaarsdag

Carnavalsmaandag en dinsdag

Paasmaandag

Koningsdag

Pinkstermaandag

Hemelvaart

Bevrijdingsdag (1 x per 5 jaar)

Kerstmis (24 en 31 december geopend tot 16.00)

Wenprocedure.

Wanneer een kind voor de eerste keer naar het kinderdagverblijf komt, wordt er speciaal aandacht aan het kind maar ook de ouders / verzorgers gegeven. Er wordt over en weer overleg gepleegd en er wordt geïnformeerd hoe de dagindeling en de gedragingen van het kind thuis zijn. Op deze wijze kan de leiding zich een duidelijk beeld vormen van het kind en hier rekening mee houden bij de opvang. Wij willen ouders / verzorgers de mogelijk bieden hun kind eerst eens een ochtend, middag of enkele uurtjes te laten komen kijken om te wennen. Het is tenslotte voor zowel het kind als ook de ouders / verzorgers een hele nieuwe ervaring. Zij kunnen dan ook kennis maken met de leiding en met de dagindeling. Kinderen in de kleuterleeftijd willen wel eens wat meer moeite hebben met wennen dan bijv. baby's. De leiding probeert de kinderen zo goed mogelijk op te vangen door ze één op één aandacht te geven, samen te zwaaïen naar de ouders / verzorgers als zij naar hun werk vertrekken en zo het afscheid zo aangenaam mogelijk te maken. Heeft het kind erg veel moeite dan blijft het lekker even bij de leidster en probeert deze het kind af te leiden door bijv. speelgoed aan te bieden of hem / haar te laten helpen bij de tasjes uitruimen of spullen klaar te zetten. Door een prettige sfeer te creëren, geborgenheid te bieden, aandacht te geven, het geven van een vast ritme, het kind te troosten als dat nodig is wordt er een veilige omgeving geboden, waarin het kind zich kan uiten en prettig kan (gaan) voelen.

Hernieuwde versie Pedagogisch beleidsplan Kinderdagverblijf De kaboutertjes
Januari 2014

Dagindeling.

Vanaf 07.00 uur	De kinderen worden gebracht en kunnen vrij spelen.
08.00 uur	Kinderen die thuis nog geen ontbijt hebben gehad krijgen de mogelijkheid hun meegebracht boterhammetjes gezamenlijk aan tafel op te eten.
09.15 – 09.30 uur	De leiding spoort de kinderen aan tot opruimen en helpt daar waar nodig is mee. Hierna maakt zij het fruit klaar.
09.30 – 09.45 uur	De kinderen worden verschoond, gaan naar het toilet of op het potje en wassen hun handjes.
09.45 – 10.15 uur	Er worden liedjes gezongen of een boekje voorgelezen en hierna eten we gezamenlijk het fruit.
10.15 – 11.15 uur	Kinderen krijgen de ruimte om te spelen, dit kan binnen of buiten zijn. Soms wordt er nu tijd besteed aan een bepaalde activiteit bijv. knutselwerkje voor Moederdag.
11.15 – 11.30 uur	De leiding spoort de kinderen aan tot opruimen en helpt daar waar nodig is mee. Hierna wordt de broodmaaltijd klaargezet.
11.30 – 11.45 uur	De kinderen worden verschoond, gaan naar het toilet of op het potje en wassen hun handjes. Tevens worden de kinderen die naar bed gaan al zover voorbereid hierop, pyjama aan en alle haarspeldjes enz uitgedaan.
11.45 – 12.30 uur	Er worden liedjes gezongen of een andere gezamenlijke activiteit gedaan en dan wordt er gezamenlijk geluncht.
12.30 – 14.30 uur	Kinderen die gaan slapen gaan nu naar bed en de overige kinderen krijgen de mogelijkheid om vrij te spelen, een spelletje te doen enz.
Vanaf 14.00 uur	Kinderen die wakker zijn worden uit bed gehaald en verzorgt. De andere kinderen gaan plassen, worden op het potje / wc gezet of worden verschoond. Ook wassen ze weer allemaal hun handjes.
Rond 14.45 uur	De leiding spoort de kinderen aan tot opruimen en helpt daar waar nodig is mee. Hierna maakt zij het fruit / koekje klaar.
14.45 – 15.15 uur	Samen eten we het fruit of koekje.
15.15 – 16.30 uur	De kinderen hebben de mogelijkheid om vrij te spelen, een spelletje te doen, buiten te ravotten of lekker te knuffelen met de leidster. Ook kan het zijn dat er een gezamenlijke activiteit plaatsvindt.
Rond 16.00 uur	Alle kinderen nog eens laten plassen, verschoonen of op het potje / wc zetten. Natuurlijk ook nu weer handen wassen.
16.30 – 17.30 uur	Kinderen die van thuis uit warm eten hebben meegekregen worden nu in de gelegenheid gesteld dit te eten, of worden hierbij indien nodig mee geholpen.
16.00 – 18.00 uur	Dit zijn de tijdstippen waarop zo langzaam de ouders / verzorgers binnen druppelen om hun zoon / dochter op te komen halen. Wij doen als leiding de overdracht, geven bijzonderheden door en nemen even kort de dag door en alle spulletjes worden mee naar huis gegeven. Het kind wordt door de leidster geknuffeld en gedag gezegd.

Achterwacht Regeling

Op het kinderdagverblijf openen in principe ten alle tijden 2 leidsters of 1 leidster en volwassene om 7.00uur. Om 18.00 (of 18.30 uur op aanvraag) wordt er ook door 2 leidsters afgesloten of 1 leidster en volwassene.

Er zijn dus altijd minimaal 2 mensen aanwezig in het pand. Echter hebben wij wel een duidelijke achterwacht regeling. De regeling houdt in dat er in een geval van een calamiteit er een achterwacht beschikbaar dient te zijn die binnen ambulance-aanrijtijd in het kinderdagverblijf aanwezig kan zijn.

De achterwacht is de houder van het kinderdagverblijf de Kaboutertjes. Verder hebben wij bij het niet aanwezig zijn van de houder van het kinderdagverblijf de manager van het reisbureau even verderop als achterwacht in geval van calamiteiten gevraagd.

Thema's.

Wij werken in ons kinderdagverblijf rondom thema's, dit wil zeggen dat we activiteiten aanbieden en knutselwerkjes maken die hiermee te maken hebben.

De thema's die wij hanteren zijn:

Lente – Zomer – Herfst – Winter – Carnaval – Valentijnsdag – Koningsdag - Pasen – Moederdag – Vaderdag – Sint Maarten / Halloween – Sinterklaas en Kerstmis

De thema's zijn een toevoeging op de dagelijkse activiteiten en zetten de leiding en ouders / verzorgers aan tot het creatief nadenken en het verzinnen van niet alledaagse activiteiten.

De kinderen beleven dit vaak als spannen en leren veel.

Hoofdstuk 4: De zorg voor de kinderen.

Wij vragen ouders / verzorgers zelf zorg te dragen voor de opvolgmelk, groente/fruithapje die de baby's eten en de luiers voor alle kinderen. Bij een voedselallergie moet dit schriftelijk worden doorgegeven.

Voeding.

Voeding is een belangrijk onderdeel van de totale zorg voor het kind. Daarnaast is eten ook een groot en gezellig leermoment. De fijne motoriek wordt geoefend door het zelfstandig eten met een lepel, de smaak wordt ontwikkeld en er zijn vele zintuiglijk ervaringen. En dan nog het grote plezier van gezamenlijk eten of juist het prettige moment van de fles krijgen waarbij alle aandacht van de leidster pedagogisch medewerker even voor jou is. Wij hebben op dit gebied een medeopvoedende taak.

Het kinderdagverblijf de kaboutertjes biedt dagelijks de broodmaaltijden, koekjes, vers stuk fruit en een danootje aan. Ook verzorgt het kinderdagverblijf het drinken, dat zal bestaan uit melk en sap. Bij kinderen met een allergie zal er goed worden opgelet dat hij/zij alleen het eigen meegebracht voedsel zal nuttigen

Als de ouders/verzorgers willen dat hun kind een warme hap moet eten tijdens het verblijf dan dienen ze deze zelf mee te brengen. Wordt er gekozen voor een zelf gemaakte warme hap, dan dient er door de ouders/verzorgers zorg voor gedragen dat deze goed afgesloten en hygiënisch vervoerd wordt.

Ook kunnen de ouders voor borstvoeding kiezen. Er zijn verschillende mogelijkheden om de borstvoeding in gesloten flesjes hygiënisch en gekoeld te vervoeren. Er is ook een mogelijkheid om de baby tijdens het verblijf te komen voeden.

Bij verjaardagen verzorgt het kinderdagverblijf de traktaties bijv. koekje of cake. Ouders / verzorgers van een kind met een allergie vragen we om een doosje met versnaperingen mee te geven indien er een traktatie plaats vindt. Op deze manier valt dit kind niet buiten de boot en krijgt ook iets extra's.

Voedingsschema's.

Baby's krijgen hun borstvoeding of flesvoeding volgens het eigen schema van thuis. Dit kan op gezette tijden zijn, maar eveneens op aanvraag. Dit gebeurt altijd in overleg met de ouders / verzorgers en wij veranderen pas iets als dit in overeenstemming is met de ouders / verzorgers. Wanneer een baby daaraan toe is wordt er begonnen met het fruithapje. Geleidelijk aan wordt een flesvoeding vervangen door een papvoeding of een boterham met smeerkaas en een flesje of beker melk erbij. Ook wordt in overleg met de ouders / verzorgers gestart met een tussendoortje bestaande uit melk, yoghurt, een rijstwafel, een cracker of een soepstengel. Vooral de eerste maanden is het voedingsschema volledig

aangepast aan de individuele wensen van de baby. Als de baby volledig is overgegaan op vast voedsel, hanteren we het voedingsschema / dagindeling van de peuters.

Slapen op het kinderdagverblijf.

De kleinste kinderen slapen vaak nog twee keer per dag. Omdat kinderen hun eigen individuele ritme hebben is het tijdstip van het naar bed gaan verschillend. We bereiden kinderen wel voor op het in groepsverband naar bed gaan. Op peuterleeftijd wordt er alleen een middagslaapje gedaan.

Aan het slapen in de wordt veel aandacht besteed. Zo is de slaapkamer donker en koel. Ook helpen we kinderen die moeilijk in slaap komen bij het inslapen doormiddel van zachtjes

praten, zingen of kriebelen. We streven er naar de kinderen uiteindelijk zelfstandig in slaap te laten vallen. Voor buikslapen en inbakeren moeten de ouders een toestemming geven doormiddel van een formulier.

Protocollen.

Voor verschillende zaken hanteren wij protocollen, denk dan aan:

Hygiëne,

Meldcode

Veilig slapen en Wiegendoodpreventie

Signaleren

Geneesmiddelenverstrekking en medische handelingen.

Verder hebben wij onze huisregels, regels m.b.t. stagiaires, pedagogisch beleidsplan en het ontruimingsplan ter inzage liggen aan de balie. Ook staat hier de protocollen klapper ter inzage.

Hygiëne.

Waar kinderen samen komen vinden wij een goede hygiëne zeer belangrijk. Vooral zeer jonge kinderen zijn uiterst kwetsbaar voor besmettelijke virussen en bacteriële infecties. Het is niet mogelijk om besmettingen en epidemieën te voorkomen. Zowel een goede algemene als een persoonlijke hygiëne kan wel bijdragen aan het beperken hiervan. Dit houdt onder andere in dat de lichamelijke verzorging goed moet zijn. Vieze neuzen afvegen, op tijd verschonen en wassen. Niet alleen lichamelijke verzorging van de kinderen is belangrijk, ook de lichamelijke verzorging van de leiding. Na elke verschoning en na toiletgebruik worden de handen goed gewassen (goed voorbeeld geven). Daarnaast worden de groepen schoon gehouden. Er wordt dagelijks gezogen en gedweild en de medewerkers maken zeer regelmatig de kasten, het speelgoed en het meubilair schoon.

Daarnaast is het uiterst belangrijk dat de handen van de leiding worden gewassen met water en zeep en afgedroogd met papieren doek / rol:

- voor het bereiden van voedsel
- voor en na het eten
- na gebruik van het toilet
- na allerlei activiteiten zoals: buiten spelen, werken met zand, klei of verf

Wij hebben een protocol over hygiëne. Deze ligt ter inzage op onze locatie.

Vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Wanneer op het kinderdagverblijf het vermoeden bestaat dat een kind mishandeld of seksueel misbruikt wordt, zal er, na intern overleg tussen de pedagogisch medewerkers en houder, gehandeld worden volgens de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. In deze Meldcode worden 3 te volgen routes beschreven wanneer er sprake is van vermoeden van kindermishandeling:

1. Route bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling
2. Route bij signalen van kindermishandeling door een beroepskracht
3. Route bij signalen van seksueel-grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

De medewerkers zijn getraind in het signaleren en het volgen van de verschillende routes. Zie ook onze protocol signalering die ter inzage ligt op onze locatie

Slapen en rusten bij de peuters

Voor het eten mogen de kinderen die 's middags slapen, zich uitkleden en worden indien nodig geholpen door de leiding. Daarna krijgen de kinderen een schone luiers of gaan naar de wc en trekken hun pyjama aan, indien nodig geholpen door de leiding. Wij streven er naar de kinderen hierin zo zelfstandig mogelijk te maken.

Na het eten worden de kinderen hun mondjes en handjes gewassen en gaan ze lekker slapen. De kinderen mogen hun knuffels, doekjes en speentjes meenemen en kunnen eventueel in een slaapzak slapen (van thuis meenemen).

Vier-ogen principe

In 2010 is bij een kinderdagverblijf in Amsterdam een groot zedendelict gepleegd. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft de Commissie Gunning de opdracht gegeven onderzoek te doen en te komen met aanbevelingen. De Branchevereniging kinderopvang en Boink (Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang) hebben een groot aantal aanbevelingen van Gunning overgenomen en verwerkt in een herziene Convenant Kinderopvang. Dit herziene Convenant is inmiddels door het ministerie van SWZ verwerkt in wetgeving. Het onderdeel 'vier ogen principe' treedt in werking per 1 juli 2013 en kan vanaf dat moment ook door de GGD-en geïnspecteerd worden. Het vierogenprincipe geldt vooralsnog alleen voor de opvang van kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar.

Wat wordt bedoeld met vier ogen principe

De definitie zoals opgenomen in de wetgeving: de houder van een kindercentrum organiseert de dagopvang op zodanige wijze, dat de beroepskracht of de beroepskracht in opleiding de werkzaamheden uitsluitend kan verrichten terwijl hij gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene. Dit betekent dat altijd iemand moet kunnen meekijken of meeluisteren op het kinderdagverblijf.

Dat betekent dat met vier ogen, ook vier oren kunnen worden bedoeld.

Richtlijnen voor de uitvoering:

- De uitvoering van het vier ogen principe moet pedagogisch verantwoord en bedrijfseconomisch haalbaar zijn;
- De wijze waarop invulling wordt gegeven dient opgenomen te worden in het pedagogisch beleidsplan;
- Ouders en oudercommissies worden jaarlijks geïnformeerd over de invulling van het vier ogen principe op hun locatie;

Het vier ogen principe vertaald in ons beleid

Inleiding

Kinderen worden in een veilige omgeving uitgedaagd om te leren en te ontwikkelen. Als onderdeel van een veilige omgeving van kinderen hebben wij het vier ogen beleid gemaakt. Onder de voorwaarde dat wij er tegelijkertijd voor willen zorgen dat kinderen voldoende ervaringen kunnen opdoen, uitgedaagd worden om te groeien, zonder dat zij daarin belemmerd worden door te knellende regels.

Ook voor pedagogisch medewerkers geldt dat wij willen dat zij zich in een veilige omgeving uitgedaagd voelen om te groeien. Veilig betekent hier bijvoorbeeld dat er een open cultuur heerst waarin medewerkers elkaar aanspreken. Dat pedagogisch medewerkers weten dat hun collega meekijkt en/of luistert, juist om het voor de medewerkers veiliger te maken om hun werk te kunnen doen.

Doel

Ten aanzien van transparantie:

- a) Worden ramen niet dichtgeplakt met bijvoorbeeld werkjes of aankondigingen.
- b) Wordt het inrichtingsbeleid gevolgd. Dit betekent o.a. dat er hoekjes gecreëerd worden op kindhoogte waarbij de medewerker de ruimte wel in zijn geheel kan zien.
- c) Wordt er op de slaapkamers gewerkt met babyfoons die ook aanstaan en beluisterd worden.
- d) Bij Kinderdagverblijf de Kaboutertertjes hebben we er voor gekozen om, als onderdeel van de uitvoering van het vier ogen principe, ook gebruik te gaan maken van toezicht d.m.v camera's. Op momenten dat er 1 pm-er op de groep aanwezig is kan er ten alle tijden meegekeken en opgenomen worden via de camera's. Het beeld wordt met geluid vastgelegd. De camera's hangen in de groepsruimte en de slaapkamers

Tijdens uitstapjes:

- a) Gaan pedagogisch medewerkers (of een pedagogisch medewerker en volwassene) bij voorkeur minimaal met zijn tweeën op pad met een groepje kinderen. Als pedagogisch medewerkers alleen met een groepje kinderen op pad gaan, dan is dit een vaste pedagogisch medewerker die werkzaam is op de locatie, en dan is dit in een omgeving waar voldoende sociale controle aanwezig is van andere mensen. (bijvoorbeeld naar de bakker, kinderboerderij, etc.)

Ten aanzien van een open aanspreekcultuur:

Is het de afspraak dat wij elkaar durven aanspreken.

Ten aanzien van signaleren:

a) Is bij de pedagogisch medewerkers het protocol vermoeden kindermishandeling KDV/BSO inclusief signaallijst geïmplementeerd, en zetten zij dit waar nodig in.

Een ziek kind.

Het kan voorkomen dat uw kind ziek is en daardoor niet naar de kinderopvang kan komen. Ook kan het gebeuren dat uw kind ziek wordt op de opvang. Hiervoor hebben wij bij Kinderdagverblijf De kaboutertjes een aantal regels. Deze regels zijn ook terug te vinden in de oudermap op de balie. Als richtlijn voor deze regels hebben we gebruik gemaakt van de GGD wijzer met kinderen, gezondheid en veiligheid voor kinderen van 0-4 jaar. Wij houden rekening met het belang van de kinderen, de ouders / verzorgers en de leidsters. Zieke kinderen vragen extra zorg en aandacht. Dit is in een groep niet altijd mogelijk. Bovendien zijn een aantal kinderziektes besmettelijk en kunnen hierdoor een risico vormen voor andere kinderen en de leidsters. Wanneer een kind in de groep ziek wordt en koorts heeft (39° C of hoger) nemen wij contact op met de ouders / verzorgers met het verzoek hun kind te komen ophalen. Besmettelijke ziektes (koorts, braken, diaree, of huiduitslag) moeten altijd aan de leidster door worden gegeven. Als een kind verhoging heeft mag het wel naar de opvang komen maar moeten de ouders / verzorgers er rekening mee houden dat ze gebeld kunnen worden om het kind toch weer op te komen halen. Er moet dus iemand bereikbaar zijn. Een kind moet opgehaald worden als de verzorging te intensief is of het kind niet deel kan nemen aan het dagprogramma. Als een kind de gezondheid van andere kinderen in gevaar brengt of hoge koorts heeft moet het kind ook opgehaald worden. De leidsters overleggen altijd met de ouder / verzorger en houden de deze op de hoogte van de gezondheid van het kind.

Medicijngebruik

Als een kind (nog) medicijnen gebruikt als het naar het kinderdagverblijf gaat, verwijzen we naar het protocol Geneesmiddelenverstrekking en medische handelingen, dat op de locatie ter inzage ligt. Voor de gezondheid van het kind is het van belang dat we zorgvuldig omgaan met het toedienen van medicijnen. Zoals in onze huisregels te lezen valt moet bij medicijngebruik altijd een medicijn verstrekkingsverklaring getekend worden. De verklaring is op de locatie aanwezig. We vragen de ouder(s) dit formulier in te vullen en te tekenen.

Zorgkind

Kinderen worden regelmatig geobserveerd en besproken. De leidsters kijken tijdens de gehele dag en bij de activiteiten goed naar de ontwikkeling van het kind. Bij een oudergesprek worden deze observaties met de ouder besproken, maar ook tijdens de overdracht aan het einde van de dag wordt er veel verteld. Signaleren wij opvallende kinderen dan zullen wij gezamenlijk met de leiding overleggen wat onze bevindingen zijn. Denken wij dat er sprake is van een ontwikkelingsachterstand dan gaan wij in goed overleg met onze bevindingen naar de ouders / verzorgers toe. We zullen hiervoor altijd een afspraak maken en dit met de ouders / verzorgers bespreken. Alles gaat altijd in overleg met de ouder. Als een kind een beetje extra hulp nodig heeft kunnen wij, na overleg met de ouders / verzorgers kijken wat wij kunnen doen om nog meer bij te dragen aan het stimuleren van de ontwikkeling.

Observeren en rapporteren.

Wij volgen het gedrag van het kind, zowel individueel als in de groep. Hierdoor kunnen wij ons pedagogisch handelen afstemmen op de eigenheid van ieder kind en het functioneren van de groep. Zo kunnen wij bijzonderheden in gedrag tijdig signaleren. De vorderingen in de ontwikkeling van het kind worden regelmatig geobserveerd en gerapporteerd. Door dit allemaal op schrift te zetten zie je waar er knelpunten zijn voor het kind en kun je hieraan extra aandacht besteden. Wij hebben dan ook een signalerende rol. Immers, ook al blijven de ouders / verzorgers de verantwoordelijke voor de opvoeding, de leiding heeft gedurende een halve of meerdere dagen per week, de zorg voor het kind. Roept de ontwikkeling van het kind vragen op na een observatie, dan wordt dit zoals hierboven beschreven eerst op de werkvloer met collega's besproken. Vervolgens wordt er gekeken op welke manier en wie het met de ouders / verzorgers gaat bespreken. Op deze manier worden er eventuele ontwikkelingsachterstanden, vermoedens van hoogbegaafdheid of stoornissen tijdig gesignaleerd. Vroegtijdige signalering hiervan voorkomt stagnaties of juist het ver vooruit lopen in de ontwikkeling. Het is met name van belang om achterstand in motorische, verstandelijke e/o sociaal-emotionele achterstand te voorkomen. Bij vroegtijdige signalering kunnen de ouders / verzorgers op hun beurt aankloppen bij de diverse instanties die hun verder kunnen helpen. Ouders / verzorgers kunnen ten alle tijden zelf actie hierin ondernemen, wel is het fijn dat ze deze dingen met de leiding bespreken zodat deze mee kunnen werken aan het bevorderen van een goede ontwikkeling. Indien de signalering een vermoeden van kindermishandeling of seksuele / ongewenste intimiteiten betreft, hebben wij ons handelen hierom trent vastgelegd in een protocol.

Veiligheid.

Jaarlijks vullen we bij Kinderdagverblijf De kaboutertjes een risico inventarisatie is. Deze ingevulde versie zijn ter inzage op kantoor. Uit een risico inventarisatie komt een actieplan voort.

Deze actie's zullen wij zo spoedig mogelijk uitvoeren

Om de veiligheid van de kinderen te waarborgen gelden er voor kinderdagverblijven verschillende regels. Naast het zelf nalopen van onveilige situaties worden de kinderdagverblijven jaarlijks gecontroleerd door de inspectie. Zij kijken naar de staat van het kinderdagverblijf maar letten ook op specifieke plekken en mogelijk gevaarlijke situaties. De GGD verslagen kunt u altijd inzien.

Dagelijks is er voldoende gediplomeerd personeel aanwezig om de veiligheid van de kinderen te waarborgen. Met elkaar wordt erop gelet dat kinderen bijv. niet zonder toezicht in de keuken komen. Kinderen mogen niet op tafels klimmen en het speelgoed is veilig voor de verschillende leeftijdsgroepen.

De locatie voldoet aan verschillende veiligheidseisen zoals traphekjes, deurstrips, afgeschermd verwarming en veilig speelgoed. Ook letten we erop dat er geen giftige planten in de tuin staan en dat de buitenspeelplaats geen gevaarlijke toestellen bevat. Al deze zaken dragen bij aan het vergroten van de veiligheid voor de kinderen.

Iedereen bij Kinderdagverblijf De kaboutertjes zet zich in voor de veiligheid binnen het kinderdagverblijf. Toch moeten we reëel blijven. Een ongelukje kan altijd gebeuren. Alle leidsters weten hoe te handelen bij ongelukjes en er zijn dagelijks voldoende leidsters aanwezig die in het bezit zijn van een EHBO diploma. Alle ongevallen worden geregistreerd. Ook zijn er gecertificeerde BHV'ers op de locatie aanwezig.

Jaarlijks zullen onze brandblussers en brandmelders gecontroleerd worden door een erkend bedrijf. De brandmelders worden eveneens regelmatig getest en wij zullen regelmatig een brand / ontruimingsoefening houden, zodat het voor de kinderen een terug komend iets is waar ze niet al te veel van hoeven te schrikken. Op deze manier raken ze niet zo vlug in paniek als de situatie van dien aard is dat er echt ontruimd dient te worden. Ouders / verzorgers worden altijd op de hoogte gesteld van de oefening die heeft plaatsgevonden en bij een echte ontruiming wordt er een verslag gemaakt dat ter inzage zal komen te liggen bij de balie. In eerste instantie is de locatiemanager altijd het eerste aanspreekpunt bij ongelukjes of calamiteiten. Mocht de locatiemanager niet aanwezig zijn i.v.m. bijv. vakantie dan is de aanwezige leiding het aanspreekpunt. Zij zijn allen in het bezit van een BHV diploma en weten goed wat te doen.

Hoofdstuk 5: Samenwerking met de ouders / verzorgers

De kinderen van de kinderopvang worden gebracht door hun ouders / verzorgers en ook weer opgehaald. Het contact tussen de leiding en de ouders / verzorgers vindt dan ook meestal tijdens deze momenten plaats. Op die momenten is er de gelegenheid om informatie uit te wisselen. Dit is noodzakelijk om een kind goed te kunnen begrijpen en begeleiden. Openheid en eerlijkheid over en weer zijn hiervoor zeer gewenst. Mocht het zo zijn dat de ouders / verzorgers om welke reden dan ook hier geen tijd voor hebben kunnen ze altijd terug kijken in het schriftje van hun kind. Wij geven ieder kind een schriftje waarin zowel ouders / verzorgers, maar ook de leiding de bijzonderheden of anderzijds informatie in kan noteren. Op deze manier is er altijd communicatie, al heeft mondeling communicatie natuurlijk altijd de voorkeur. Denk bij informatie die in het schriftje kan staan aan: wat heeft het kind zoal gedaan die dag, kleine ongelukjes die gebeurd kunnen zijn, voedingsschema's die veranderen, afwijkingen in gedrag ten gevolgen van een situatie thuis enz.

De eindverantwoordelijken blijven echter altijd de ouders / verzorgers.

De leidster en haar collega's.

Binnen ons kinderdagverblijf is momenteel 1 vaste leidster en een volwassene aanwezig. Indien mogelijk werken wij ook met een stagiaire. Zodra de kindaantallen oplopen zal het team versterkt worden met meerdere leidsters. Een goede samenwerking is een vereiste om het werk goed te laten verlopen. Hiervoor zijn openheid, bereidheid tot overleg, respect voor en naar elkaar de belangrijkste voorwaarden. Op het moment is het team nog niet groot, maar zodra er meerdere medewerkers in dienst zijn is het van belang dat er diverse overlegmomenten plaatsvinden. Wij werken daarom met een overdrachtsschrift waarin bijzonderheden en andere informatie worden geschreven zodat ook de andere collega op de hoogte is. Als het team uit meerdere medewerkers bestaat zullen er ook teamvergaderingen gepland gaan worden, waarin zaken zoals het verloop binnen het kinderdagverblijf, het plannen van activiteiten, komst van stagiaires, aankomende veranderingen en gangbare zaken m.b.t. de kinderen aan bod zullen komen. Ook werken we met een klapper waarin de gegevens van de kinderen zitten, schema's en hun bijzonderheden (denk bijv. aan allergieën). Dit is van groot belang daar in geval van ziekte van 1 van de collega's de anderen het werk gewoon kunnen overnemen. Zij kunnen aan de hand van de schema's het voedingspatroon en slaapritmes van de kinderen aflezen.

Klachtenregeling.

De mening van ouders / verzorgers is van zeer groot belang. De ervaringen helpen ons onze dienstverlening te toetsen en te verbeteren. Wij stellen de mening van ouders / verzorgers over onze service dan ook zeer op prijs. Dat kunnen ouders / verzorgers schriftelijk als mondeling overbrengen. Mochten er onverhoopt klachten zijn dan gaan wij ervan uit dat deze zo dicht mogelijk bij de vloer besproken worden (dus met de leiding). Is het zo dat ze er samen niet uitkomen of de ouders / verzorger niet tevreden is met de feedback, kunnen we altijd de directrice erbij halen om samen tot een oplossing te komen. Wij proberen samen dan een gezamenlijke oplossing te vinden om de ontevredenheid van de ouder/verzorger weg te nemen. Wilt de ouder/verzorger zijn klacht direct extern indienen, dan kan hij/zij zich wenden tot de:

Externe klachtencommissie

Stichting Klachtencommissie Kinderopvang (sKK),
Ambtelijk secretariaat, Postbus 398, 3740 AJ, te Baarn.
Ook kunt u dit doen via het mailadres info@klachtkinderopvang.nl óf
www.klachtkinderopvang.nl

Kinderdagverblijf De Kaboutertjes is hierbij aangesloten. Als de ouder/verzorger de klacht hier aanhangig maakt, wordt deze door een onafhankelijke commissie behandeld. Een klachtenformulier voor het indienen van een klacht is te downloaden via de site www.klachtkinderopvang.nl

Oudercommissie.

Zodra er binnen onze organisatie genoeg aanmeldingen zijn zullen wij gaan inventariseren of

er voldoende animo onder de ouders / verzorgers is om een oudercommissie te starten. Zodra er een oudercommissie gevormd is zullen wij ten alle tijden tijd maken voor goed en gedegen overleg.

Verzekering.

De kinderen en de leiding zijn W.A. verzekerd. Voor het kwijtraken en stuk geraken van kledingstukken en andere spullen zijn wij echter niet aansprakelijk. Schade die kinderen aan elkaar toebrengen is voor iedere ouder / verzorger zijn / haar eigen rekening.

Wij verzoeken de ouders / verzorgers dan ook met klem in en op alle spullen, vooral jassen, tassen, broodtrommels en flessen de naam te zetten. Ook doen wij een dringend verzoek aan de ouders / verzorgers om vooral de kinderen geen speelgoed / spullen van thuis te laten meenemen. Als deze dingen dan kwijtraken is het kind onnodig verdrietig en dat kunnen we voorkomen door de spullen thuis te laten.

Meubilair.

Het meubilair in ons kinderdagverblijf is volledig afgestemd op de kinderen en de leiding, dit i.v.m. de richtlijnen omtrent ergonomisch werken. Dit houdt in dat wij stapelbedden hebben, een duobox op hoogte, een in hoogte verstelbare commode en hoge tafels met stoelen zodat de leidster vanaf haar leidsterstoel op ooghoogte met de kinderen kan communiceren. Ook is er een wasbakje op kinderhoogte in de toiletruimte zodat de kinderen zelfstandig of met enige hulp hun handen kunnen wassen. De doorgang naar de keuken en de achterdeur zijn middels een traphekje afgesloten zodat de kinderen deze ruimte niet zonder begeleiding kunnen betreden.

Speelgoed.

Al het speelgoed dat in ons kinderdagverblijf aanwezig is, is uitnodigend voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar. Alle materialen worden bij erkende leveranciers aangekocht, door ons goed onderhouden en nagekeken zodat wij de veiligheid ervan goed kunnen waarborgen. Speelgoed dat door de leiding wordt gekocht of dat we krijgen van ouders / verzorgers, wordt eerst goed nagekeken, schoongemaakt en beoordeeld of het bruikbaar is voor de kinderen. Er is speelgoed dat alle kinderen gewoon kunnen pakken, maar er zijn ook spullen die gezamenlijk met de leiding worden gebruikt (denk aan: leesboeken, puzzels, spelletjes met kleine onderdeeljes enz).

Slotwoord.

Wij hopen dat jullie door dit beleidsplan een goed beeld hebben gekregen van de manier waarop wij werken bij Kinderdagverblijf De kaboutertjes en hoe wij de opvoedingsdoelen uit het pedagogisch beleid in de praktijk brengen.

Het team van Kinderdagverblijf De kaboutertjes staat iedere dag klaar voor alle kinderen (en hun ouders / verzorgers) en doet dit met veel plezier, inzet en betrokkenheid. Ons uitgangspunt is een positieve benadering van de kinderen (en hun ouders / verzorgers). De kinderen moeten zich prettig voelen, plezier hebben en denken: "Hoera ik speel bij Kinderdagverblijf De kaboutertjes!!".

Dit beleidsplan is een leidraad maar geen statisch plan. We zullen het regelmatig evalueren en zo nodig aanpassen.

